



LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL SKUNDO PRIEŠ LIETUVOS AUTOMOBILIŲ KELIŲ DIREKCIJĄ PRIE SUSISIEKIMO MINISTERIJOS

2020-07-31 Nr. 4D-2019/1-1415
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius gavo X (toliau vadinama – Pareiškėjas) skundą dėl Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos (toliau vadinama ir – Kelių direkcija) pareigūnų veiksmų (neveikimo), sprendžiant su magistraliniu keliu A1 Vilnius–Kaunas–Klaipėda važiuojančio transporto keliamu triukšmu Pareiškėjo ir kitų suinteresuotų asmenų gyvenamojoje aplinkoje susijusius klausimus.

2. Pareiškėjas skunde, be kitų aplinkybių, nurodo:

2.1. „Mes, Elektrėnų sav. ... [gatvės] gyventojai 2004 m. kreipėmės į [Kelių direkciją] dėl triukšmą mažinančių priemonių“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

2.2. „2006 m. buvo keičiami mediniai langai į plastikinius. Triukšmo lygis nebuvo matuojamas nei prieš langų keitimą, nei po to. Langai sudėti patys prasčiausi, todėl ir triukšmas nei kiek nesumažėjo.“

2.3. „2015 m. kreipėmės į Vilniaus visuomenės sveikatos centrą ir buvo atlikti matavimai – triukšmo lygis viršijo leistinas normas.“

2.4. „2019 m. pakartotinai vėl buvo atlikti triukšmo lygio matavimai, kurie viršijo normas.“

2.5. „Keletą kartų kreipėmės į [Kelių direkciją]. [...]. Jų įvertinimai mūsų netenkina, [...].“

3. Pareiškėjas Seimo kontrolieriaus prašo „[...] įvertinti susidariusią padėtį“.

4. Su skundu, be kitų dokumentų, pateikta:

4.1. **Susisiekimo ministerijos 2015-11-17 raštas Nr. 100-2-421, adresuotas Kelių direkcijai ir Pareiškėjui (kopija), kuriame nurodyta:**

„[...] persiunčiame nagrinėti [Pareiškėjo šeimos] 2015 m. lapkričio 12 d. prašymą pakeisti langus ir pamatuoti triukšmo lygį ir prašome atsakyti pareiškėjams ir atsakymo kopiją atsiųsti Susisiekimo ministerijai“;

4.2. **Kelių direkcijos 2015-11-26 raštas Nr. (6.10)2-7016, adresuotas Pareiškėjui ir Susisiekimo ministerijos Kelių transporto ir civilinės aviacijos departamentui (kopija), kuriame nurodyta:**

4.2.1. „[...] [..] 2012 [metais] buvo parengti ir susisiekimo ministro 2012 m. gruodžio 6 d. įsakymu Nr. 3-785 [...] patvirtinti pagrindinių kelių strateginiai triukšmo žemėlapiai. Pirmiausia rengiami pagrindinių kelių strateginiai triukšmo žemėlapiai, o pagal juos – triukšmo prevencijos

planai, kuriuose yra numatoma, kur ir kokiomis priemonėmis transporto keliamas triukšmas bus mažinamas. Kadangi 2014–2018 metų pagrindinių kelių triukšmo prevencijos veiksmų plane nėra numatytų triukšmą mažinančių priemonių ties ... kaimu [...], esant poreikiui [...] jas būtų galima planuoti po 2018 metų“;

4.2.2. „[...]]. Artimiausiu metu nėra numatyta valstybinės reikšmės magistralinio kelio A1 Vilnius–Kaunas–Klaipėda kelio ruožo rekonstrukcija ties ... kaimu [...]“;

4.2.3. „Esant įtarimams, kad leistinos normos yra viršijamos, prašome kreiptis į Visuomenės sveikatos centrą“;

4.3. **Pareiškėjo ir kitų Elektrėnų sav. Vievio sen. ... gatvės gyventojų 2019-01-21 kreipimasis, adresuotas Kelių direkcijai (kopija), kuriame nurodyta:**

4.3.1. „Mes, žemiau pasirašę, Elektrėnų sav. Vievio sen. ... gyventojai, prašome pagrindinių kelių triukšmo prevencijos veiksmų plane numatyti triukšmą mažinančias priemones ties ..., Vievio sen. Elektrėnų sav.“;

4.3.2. „Gyvename prie valstybinės reikšmės magistralinio kelio A1 – Vilnius–Kaunas–Klaipėda. Kasmet didėja automobilių srautas ir jų keliamas triukšmas. Tai patvirtino 2015 m. Vilniaus visuomenės sveikatos centras, kuris kreipėsi į Nacionalinės sveikatos priežiūros laboratorijos specialistus, kurie atliko akustinio triukšmo matavimus. Jau prieš ketverius metus nustatyta, kad triukšmo lygis ir išmetamųjų dujų dvokas viršijo nustatytus leidžiamus ribinius dydžius. Šeimose, kurios gyvena prie magistralės, yra mažamečių vaikų“;

4.4. **Kelių direkcijos 2019-02-27 raštas Nr. (10.7)2-1212, adresuotas Pareiškėjui ir Elektrėnų savivaldybės administracijos Vievio seniūnijai (kopija), kuriame nurodyta:**

4.4.1. „Lietuvos automobilių kelių direkcija prie Susisiekimo ministerijos [...] gavo ir pagal kompetenciją išnagrinėjo Jūsų 2019-01-21 prašymą dėl triukšmą mažinančių priemonių įrengimo ties ..., Vievio sen., Elektrėnų sav.“;

4.4.2. „Informuojame, kad [...] 2017 m. buvo parengti ir susisiekimo ministro 2017-07-04 įsakymu Nr. 3-295 „Dėl strateginių triukšmo žemėlapių patvirtinimo“ patvirtinti pagrindinių kelių strateginiai triukšmo žemėlapiai. Vadovaujantis 2009–2023 m. valstybinės reikšmės automobilių kelių triukšmo prevencijos strategija ir atlikta pagrindinių kelių, esančių ne aglomeracijose, triukšmo kartografavimo rezultatų analize (2016 m. situacija), parengtas ir Kelių direkcijos direktoriaus 2018-07-18 įsakymu Nr. V-162 „Dėl 2019–2023 m. pagrindinių kelių triukšmo prevencijos veiksmų plano“ patvirtintas 2019–2023 m. pagrindinių kelių triukšmo prevencijos veiksmų planas, su kuriuo galite susipažinti Kelių direkcijos internetinėje svetainėje www.lakd.lrv.lt (veiklos sritys/triukšmo valdymas/triukšmo prevencijos veiksmų planai/III etapas). Minėtame plane nėra numatyta įrengti triukšmo mažinimo priemonių valstybinės reikšmės magistralinio kelio Nr. A1 Vilnius–Kaunas–Klaipėda ruože ties ..., Vievio sen., Elektrėnų sav.“;

4.4.3. „Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018-04-04 nutarimu Nr. 321 [...] patvirtintu Triukšmo prevencijos veiksmų planų sudarymo ir patvirtinimo bei juose nustatytų triukšmo prevencijos ir mažinimo priemonių įgyvendinimo tvarkos aprašu, informacija visuomenei apie parengtą Triukšmo veiksmų plano projekto ataskaitą buvo išspausdinta 2018-06-23 respublikiniame laikraštyje „Lietuvos žinios“, publikuota 32 seniūnijų skelbimų lentose, Kelių direkcijos internetinėje svetainėje. Pakartotinai informacija visuomenei apie parengtą Triukšmo veiksmų plano projekto ataskaitą buvo išspausdinta 2018-07-05 minėtame laikraštyje, publikuota 122 seniūnijų ir 3 savivaldybių skelbimų lentose bei Kelių direkcijos internetinėje svetainėje“;

4.4.4. „Visuomenės supažindinimo su Triukšmo veiksmų plano projekto ataskaita susirinkimai įvyko 2018-07-03 ir 2018-07-16 Kelių direkcijoje. Susirinkimų metu pastabos ar pasiūlymai nebuvo pateikti. Iki viešų susirinkimų buvo gautas 1 suinteresuotos visuomenės atstovų pasiūlymas dėl triukšmą slopinančių sienučių pastatymo ties Akademijos miesteliu ir Ringaudų gyvenvietė. Kelių direkcija 2018-07-16 raštu Nr. (10.7) 2-2998 „Dėl parengto 2019–2023 m. triukšmo prevencijos veiksmų plano projekto“ atsakė paklausėjams ir nurodė, kad: „[...] didžiausi leidžiami triukšmo ribiniai dydžiai, naudojami triukšmo strateginio kartografavimo rezultatams

įvertinti gyvenamųjų pastatų (namų) ir visuomenės paskirties pastatų aplinkoje, veikiamoje transporto sukeliama triukšmo pagal L_{dvn} rodiklį yra 65 dBA, pagal $L_{nakties}$ rodiklį 55 dBA. [...] triukšmas gali būti mažinamas įrengiant triukšmo užtvarą, kai didžiausias leidžiamas triukšmo lygis viršijamas [...] 5 dBA, [...] reikia apsaugoti [...] 4 mažaaukštės statybos (1–2 a.) gyvenamuosius grupėmis stovinčius pastatus (atstumas tarp jų išorinių sienų yra ne daugiau kaip 30 m) [...]. Pavienių gyvenamųjų pastatų apsaugai numatoma taikyti išorinės aplinkos apsaugos triukšmo mažinimo priemonės (želdiniai) ir (ar) vidaus aplinkos apsaugos triukšmo mažinimo priemonės (esamų langų keitimas į transporto sukeliama triukšmą izoliuojančius langus). Paviniams gyvenamiesiems namams triukšmą mažinančios priemonės bus taikomos kompleksiskai, t. y., rengiant ir įgyvendinant kelio rekonstrukcijos projektus“;

4.4.5. „Triukšmą mažinančios priemonės planuojamos vadovaujantis Lietuvos Respublikos triukšmo valdymo įstatymu arba įgyvendinant kelio rekonstravimo projektą. Artimiausiu metu nėra numatyta atlikti minėto kelio ruožo rekonstravimo darbų. Jeigu bus planuojama minėto kelio ruožo rekonstrukcija ir, atlikus triukšmo sklaidos modeliavimą, bus nustatyta, kad po kelio rekonstravimo akustinė situacija gyvenamųjų namų aplinkoje neatitinka Lietuvos higienos normos HN 33:2011 [...], kartu su kelio rekonstravimu bus numatytos ir triukšmą mažinančios priemonės“;

4.5. Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos Vilniaus departamento Trakų skyriaus 2019-04-05 raštas Nr. (10-25 4.80E)2-17030, adresuotas Kelių direkcijai ir Pareiškėjui (kopija), kuriame, be kita ko, nurodyta:

4.5.1. „Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – NVSC) Vilniaus departamento Trakų skyrius išnagrinėjo [Pareiškėjo] [...], skundą dėl transporto keliamo triukšmo nuo magistralinio kelio Vilnius–Kaunas. [...]“;

4.5.2. „Siekiant įvertinti triukšmo lygių gyvenamosiose patalpose bei gyvenamojoje aplinkoje atitiktį Lietuvos higienos normos HN 33:2011 [...] didžiausiems leidžiamiems triukšmo ribiniams dydžiams, NVSC Vilniaus departamento Trakų skyrius sudarė matavimų programą ir kreipėsi į Nacionalinę visuomenės sveikatos priežiūros laboratoriją (toliau – NVSPL) atlikti triukšmo matavimus [Pareiškėjo] [...] gyvenamojoje aplinkoje“;

4.5.3. „HN 33:2011 reglamentuoja, kad gyvenamųjų pastatų gyvenamosiose patalpose didžiausias leidžiamas ekvivalentinis garso slėgio lygis dienos metu (7–19 val.) – 45 dBA, maksimalus garso slėgio lygis – 55 dBA, gyvenamųjų pastatų aplinkoje, veikiamoje transporto sukeliama triukšmo, didžiausias leidžiamas ekvivalentinis garso slėgio lygis dienos metu (7–19 val.) – 65 dBA, maksimalus garso slėgio lygis – 70 dBA. [...] NVSPL 2019 m. balandžio 2 d. aplinkos triukšmo tyrimo protokolo Nr. F-AT-124/2019 duomenimis, [...] [Pareiškėjo] gyvenamojo namo aplinkoje, kai magistrale Vilnius–Kaunas važiuoja transportas, ekvivalentinis garso slėgio lygis siekė 71,8 dBA, maksimalus garso slėgio lygis siekė 81,4 dBA, pataisytas ekvivalentinis garso slėgio lygis siekė 71,4 dBA ir viršijo HN 33:2011 didžiausius leidžiamus ribinius dydžius“;

4.5.4. „Atliktų triukšmo matavimų duomenimis, triukšmo lygis dienos metu gyvenamojo namo [...] aplinkoje viršijo HN 33:2011 nustatytus didžiausius leidžiamus ribinius dydžius“;

4.5.5. „Vadovaujantis Lietuvos Respublikos triukšmo valdymo įstatymo 9 straipsniu, teikiame informaciją apie transporto sukeliama triukšmo įtaką gyvenamajai aplinkai triukšmo prevencijos priemonių įgyvendinimui. Apie priimtus sprendimus prašome informuoti Pareiškėją. [...]“;

4.6. Susisiekimo ministerijos 2019-04-29 raštas Nr. 2-3301, adresuotas Kelių direkcijai ir Pareiškėjui (kopija), kuriame nurodyta:

4.6.1. „Susisiekimo ministerija gavo [Pareiškėjo] prašymą dėl triukšmą mažinančių priemonių įrengimo ties ...“;

4.6.2. „[...] Atsižvelgdama į tai, kad pagal Lietuvos Respublikos kelių įstatymą Lietuvos automobilių kelių direkcija [...] organizuoja ir koordinuoja valstybinės reikšmės kelių atkūrimą, priežiūrą ir plėtrą, ir vadovaudamasi Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymu, Susisiekimo ministerija persiunčia Jums nagrinėti [Pareiškėjo] prašymą. Prašome pagal

kompetenciją atsakyti į prašyme pateiktus klausimus ir atsakymą pateikti pareiškėjui, o atsakymo kopiją pateikti Susisiekimo ministerijai“;

4.7. Pareiškėjo ir kitų Elektrėnų sav. Vievio sen. ... gatvės gyventojų 2019-04-17 kreipimasis, adresuotas Susisiekimo ministerijai (kopija), kuriame nurodyta:

4.7.1. „Mes [...], Elektrėnų sav. Vievio sen. ... gyventojai, prašome pagrindinių kelių triukšmo prevencijos veiksnių plane numatyti triukšmą mažinančias priemones ties ... kaimu, Vievio sen. Elektrėnų sav.“;

4.7.2. „Gyvename prie valstybinės reikšmės magistralinio kelio A1 – Vilnius–Kaunas–Klaipėda. Kasmet didėja automobilių srautas ir jų keliamas triukšmas. Tai patvirtino 2015 m. Vilniaus visuomenės sveikatos centras, kuris kreipėsi į Nacionalinės sveikatos priežiūros laboratorijos specialistus, kurie atliko akustinio triukšmo matavimus. Jau prieš ketverius metus nustatyta, kad triukšmo lygis ir išmetamųjų dujų dvokas viršijo nustatytus leidžiamus ribinius dydžius. 2019 m. kovo 25 d. Nacionalinės visuomenės sveikatos priežiūros laboratorijos specialistai, dalyvaujant Nacionalinio visuomenės centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos Vilniaus departamento Trakų skyriaus specialistams, pakartotinai atliko triukšmo matavimus [Pareiškėjo] gyvenamojo namo rytinės dalies miegamajame kambaryje ir gyvenamojoje teritorijoje, važiuojant transportui magistraliniu keliu Vilnius–Kaunas. Šeimose, kurios gyvena prie magistralės, yra mažamečių vaikų“;

4.8. Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos Vilniaus departamento 2019-05-23 raštas Nr. (10-25 4.80E)2-25498, adresuotas Susisiekimo ministerijai, Pareiškėjui bei Sveikatos apsaugos ministerijai (kopija), kuriame, be kita ko, nurodyta:

4.8.1. „[...]. NVSC Vilniaus departamentas 2015 m. gruodžio 29 d. raštu Nr. 25(22.2.1.)-2-16164 Lietuvos autokelių direkcijai [...] pateikė informaciją apie atliktų triukšmo matavimų rezultatus, nagrinėjant [Pareiškėjo šeimos] skundą dėl transporto keliamo triukšmo įtakos gyvenamajai aplinkai, triukšmo prevencijos priemonių įgyvendinimui“;

4.8.2. „Lietuvos autokelių direkcija prie Susisiekimo ministerijos 2016 m. sausio 22 d. raštu Nr. (6.10)2-365 NVSC Vilniaus departamentui ir [Pareiškėjui] atsakė, kad artimiausiu metu nėra numatyta atlikti magistralinio kelio A1 Vilnius–Kaunas–Klaipėda kelio ruožo ties ... kaimu rekonstravimo darbų, jei bus planuojama minėto kelio ruožo rekonstrukcija ir, atlikus triukšmo sklaidos modeliavimą, bus nustatyta, kad po kelio rekonstravimo akustinė situacija gyvenamųjų namų aplinkoje neatitinka Lietuvos higienos normos HN 33-2011 [...], kartu su kelio rekonstravimu bus numatytos ir triukšmą mažinančios priemonės. [...]“;

4.8.3. „NVSC Vilniaus departamentas 2019 m. balandžio 5 d. raštu Nr. (10-24-5 4.80E)2-17030 pakartotinai kreipėsi į Lietuvos autokelių direkciją [...] dėl transporto keliamo triukšmo įtakos gyvenamajai aplinkai [...]. Lietuvos autokelių direkcija [...] 2019 m. gegužės 3 d. raštu Nr. (10.7)2-2422 [...] pateikė tokį pat atsakymą kaip ir 2016 m. sausio 22 d. raštu Nr. (6.10)2-365, t. y., kad [...] artimiausiu metu nėra numatyta atlikti magistralinio kelio A1 Vilnius–Kaunas–Klaipėda kelio ruožo ties ... kaimu rekonstravimo darbų“;

4.8.4. „Magistraliniu keliu A1 Vilnius–Kaunas–Klaipėda važiuojančio transporto keliamas triukšmas Elektrėnų sav. Vievio sen., ... gyventojų gyvenamojoje aplinkoje viršija didžiausius leidžiamus ribinius dydžius. Prašome minėtame kelio ruože numatyti konkrečias transporto keliamo triukšmo mažinimo priemones, jas įtraukti į pagrindinių kelių triukšmo prevencijos veiksnių planą ir informuoti gyventojus bei NVSC Vilniaus departamentą, kokios priemonės ir kada bus įgyvendintos.“

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

5. Seimo kontrolierius, siekdamas išsiaiškinti Pareiškėjo skunde nurodytas aplinkybes, kreipėsi į Kelių direkciją, Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos Vilniaus departamentą ir Lietuvos Respublikos susisiekimo ministeriją, prašydamas pateikti paaiškinimus dėl skundo teiginių bei atsakyti į Seimo kontrolieriaus klausimus.

6. Iš Kelių direkcijos pateiktų paaiškinimų ir dokumentų nustatyta:

6.1. „[...] Triukšmo valdymo procesas vadovaujantis tiek Europos Sąjungos, tiek nacionaliniais teisės aktais, įgyvendinamas strategiškai visos valstybės mastu, ekonomiškai naudojant ribotus valstybės išteklius bei siekiant didžiausio priemonių taikymo efektyvumo visuomenei. Kelių direkcija, kaip LR susisiekimo ministerijai pavaldi institucija, vadovaudamasi nustatytu reglamentavimu, įgyvendina nustatytas triukšmo valdymo priemones. [...]“

6.2. „Pažymėtina, kad atsižvelgiant į 2002 m. birželio 25 d. Europos Parlamento ir Komisijos direktyvą 2002/49/EB *Dėl aplinkos triukšmo įvertinimo ir valdymo* [...] rengiama ilgalaikė triukšmo prevencijos strategija; kas 5 metus atliekamas triukšmo įvertinimas (laikantis bendrų ES įvertinimo metodų kartografavimo būdu nustatomas aplinkos triukšmo paplitimas – strateginis kartografavimas); rengiami ir vykdomi 5 metų trukmės triukšmo prevencijos veiksmų planai. LR Vyriausybė 2007 m. birželio 6 d. nutarimu Nr. 564 patvirtino Valstybinę triukšmo prevencijos veiksmų 2007–2013 m. programą, kuria vadovaujantis, 2008 m. liepos 16 d. Lietuvos automobilių kelių direkcijos [...] generalinio direktoriaus įsakymu Nr. V-165 patvirtinta 2009–2023 m. valstybinės reikšmės automobilių kelių triukšmo prevencijos strategija“;

6.3. „[...] Pagal Strateginius triukšmo kartografavimo žemėlapius ([patvirtintus] 2012 m. gruodžio 6 d. LR susisiekimo ministro įsakymu Nr. 3-785), vadovaujantis Lietuvos Respublikos triukšmo valdymo įstatymo 19 ir 20 straipsniais, [...] 2013 m. rugpjūčio 14 d. Lietuvos automobilių kelių direkcijos [...] generalinio direktoriaus įsakymu Nr. V-351 buvo patvirtintas ir įgyvendinamas 2014–2018 metų pagrindinių kelių triukšmo prevencijos veiksmų planas, kuriame numatytas planuojamas triukšmo prevencijos mažinimo priemonės Kelių direkcija ir įgyvendina. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. balandžio 4 d. nutarimu Nr. 321 [...] patvirtintas Triukšmo prevencijos veiksmų planų sudarymo ir patvirtinimo bei juose nustatytų triukšmo prevencijos ir mažinimo priemonių įgyvendinimo tvarkos aprašas, kuriuo vadovaujantis, Lietuvos automobilių kelių direkcijos [...] direktorius 2018 m. liepos 18 d. įsakymu Nr. V-162 patvirtino 2019–2023 metų pagrindinių kelių triukšmo prevencijos veiksmų planą, kuriame numatytas priemonės Kelių direkcija įgyvendina.“

6.4. „[...] 2015-11-16 Kelių direkcijoje [...] paštu buvo gautas (rašto gavimo Nr. 4-186) [Pareiškėjo šeimos] 2015-11-12 prašymas *Dėl triukšmą mažinančių priemonių įrengimo*. Kelių direkcija 2015-11-26 raštu Nr. (6.10) 2-7016 [...] atsakė Pareiškėjui ir nurodė, kad 2014–2018 m. pagrindinių kelių triukšmo prevencijos veiksmų plane nebuvo numatyta įrengti triukšmą mažinančių priemonių, nes minėtas kelio ruožas nebuvo įtrauktas į 2012 [metų] strateginį triukšmo žemėlapi. Taip pat nurodė, kad triukšmą mažinančios priemonės (langų keitimas, apželdinimas ir kt.) yra įrengiamos vykdant kelio rekonstravimo projektą. Minėtame rašte Kelių direkcija pasiūlė kreiptis į Nacionalinį visuomenės sveikatos centrą prie Sveikatos apsaugos ministerijos dėl triukšmo lygio matavimo.“

6.5. „Pareiškėjo 2019-01-21 kreipimasis Kelių direkcijoje buvo gautas paštu 2019-02-01 (rašto registravimo Nr. 4-110). [...] Kelių direkcija 2019-02-27 raštu Nr. (10.7) 2-1212 [...] atsakė Pareiškėjui, pakartotinai pažymėdama, kad triukšmo mažinimo priemonės planuojamos vadovaujantis Lietuvos Respublikos triukšmo valdymo įstatymu bei kitais nacionaliniais ir Europos Sąjungos teisės aktais, įgyvendinant kelio rekonstravimo projektus.“

6.6. „Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos Vilniaus departamento Trakų skyriaus 2019-04-05 raštas Nr. (10-25 4.80E)2-17030 Kelių direkcijoje E. pristatymo sistemos būdu gautas 2019-04-08 (rašto gavimo Nr. 1E-713) [...]. Kelių direkcija informavo Pareiškėją ir Nacionalinio visuomenės sveikatos centro Vilniaus departamento

Trakų skyrių 2019-05-03 raštu Nr. (10.7) 2-2433 [...] ir nurodė, kad gyventojui apie keliamas problemas buvo atsakyta 2019-02-27 raštu Nr. (10.7) 2-1212 [...]. Taip pat informavo, kad vykdant kelio rekonstravimo darbus ir esant nustatytam poreikiui kartu su kelio rekonstravimu galimai bus numatytos triukšmą mažinančios priemonės nagrinėjamame kelio ruože.“

6.7. „2019-04-29 Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos raštas [...] Nr. 2-3301 Kelių direkcijoje gautas per E. pristatymo sistemą 2019-04-29 (rašto gavimo Nr. 1E-951). [...]. 2019-04-17 prašymas buvo adresuotas Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijai [...]. Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija 2019-04-29 raštu [...] Nr. 2-3301 Kelių direkcijai persiuntė nagrinėti minėtą [2019-04-17] prašymą. [...]. Kelių direkcija 2019-05-03 raštu Nr. (10.7)2-2433 atsakė ir pakartotinai informavo Pareiškėją, kad triukšmo mažinimo priemonės gali būti įrengiamos vykdant kelio rekonstravimo darbus.“

6.8. „[...] Kelių direkcija valstybinės reikšmės keliuose vykdo triukšmo prevenciją vadovaujantis triukšmo prevencijos veiksmų planais bei įgyvendinant kelio rekonstravimo projektus. 2019–2023 m. triukšmo prevencijos veiksmų plane nurodyta, kad: „[...] projektų įgyvendinimo metu pavieniams gyvenamosios / visuomeninės paskirties pastatams, esant poreikiui, numatoma langų keitimo galimybė“. Kadangi artimiausiu metu nebuvo / nėra numatyta atlikti šioje situacijoje nagrinėjamo kelio ruožo rekonstravimo projekto, triukšmo mažinimo priemonių nėra numatyta įrengti.“

6.9. „Kelių direkcija į kitas valstybines ar savivaldybės įstaigas nesikreipė, kadangi už valstybinės reikšmės kelių valdymą (taip pat ir triukšmo prevenciją) yra atsakinga Kelių direkcija. [...]“

6.10. „2013 m. lapkričio 15 d. Kelių direkcijos direktoriaus įsakymu Nr. V-499 [...] patvirtinto Kelių transporto priemonių sukeliama triukšmo ribinių dydžių ir jų taikymo tvarkos aprašo 18 p. nurodytos triukšmo mažinimo priemonių įrengimo sąlygos, kurios taikomos kelio rekonstravimo metu ar tiesiant naują kelią, 19 p. nurodyta, kad pagrindinių kelių ruožuose triukšmas valdomas pagal patvirtintus triukšmo prevencijos planus.“

6.11. „Planuojant atlikti valstybinės reikšmės magistralinio kelio A1 Vilnius–Kaunas–Klaipėda ruožo nuo 36,5 iki 37 km (ties ... kaimu) rekonstravimo darbus būtų atliktas triukšmo vertinimas ir pagal nustatytą poreikį taikomos atitinkamos priemonės jo mažinimui.“

6.12. „Pažymėtina, kad informacija visuomenei apie parengtą Triukšmo veiksmų plano projekto ataskaitą buvo išspausdinta 2018-06-23 respublikiniame laikraštyje „Lietuvos žinios“, pakartotinai informacija visuomenei apie parengtą Triukšmo prevencijos veiksmų plano projekto ataskaitą buvo išspausdinta 2018-07-05 minėtame laikraštyje, nesilaikant teisės aktų nustatytų terminų. Informacija visuomenei apie parengtą Triukšmo veiksmų plano projekto ataskaitą buvo išspausdinta 2018-06-23 respublikiniame laikraštyje „Lietuvos žinios“, publikuota 32 seniūnijų skelbimų lentose (2018-06-21 raštu Nr. V1-1462/18) bei Kelių direkcijos internetinėje svetainėje. Pakartotinai informacija buvo išspausdinta 2018-07-05 respublikiniame laikraštyje „Lietuvos žinios“, publikuota 122 seniūnijų ir 3 savivaldybių skelbimų lentose (2018-07-04 raštas seniūnijoms Nr. VI-1547/18 ir raštas Nr. VI-1548/18 savivaldybėms) (2018-07-04 raštu Nr. V1-1548/18) bei Kelių direkcijos internetinėje svetainėje. Pavieniai asmenys nebuvo kviečiami į viešą svarstymą, nes informacija visuomenei buvo pateikta anksčiau minėtose priemonėse. Manytina, kad visuomenės informavimas buvo užtikrintas neatsižvelgiant į formalius informavimo procedūros pažeidimus, kurie neigiamų padarinių nesukūrė. Tačiau, jeigu Pareiškėjas mano, kad šiuo klausimu jo teisės buvo pažeistos, dėl pažeistų teisių gynimo gali kreiptis į teismą. [...]“

6.13. **Kelių direkcijos 2019-05-03 rašte Nr. (10.7)2-2433, adresuotame Pareiškėjui (kopija), nurodyta:**

6.13.1. „Lietuvos automobilių kelių direkcija [...] gavo ir pagal kompetenciją išnagrinėjo Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos Vilniaus departamento Trakų skyriaus 2019-04-05 raštą Nr. (10-25 4.80 E)2-17030 [...] dėl triukšmą

mažinančių priemonių įrengimo valstybinės reikšmės magistraliniame kelyje A1 Vilnius–Kaunas–Klaipėda ties ..., Vievio sen., Elektrėnų sav.“

6.13.2. „Kelių direkcija 2019-02-27 raštu Nr. (10.7) 2-1212 „Dėl triukšmą mažinančių priemonių įrengimo“ atsakė į Jūsų 2019-01-21 prašymą dėl triukšmą mažinančių priemonių įrengimo. Pakartotinai informuojame, kad triukšmą mažinančios priemonės planuojamos vadovaujantis Lietuvos Respublikos triukšmo valdymo įstatymu arba įgyvendinant kelio rekonstravimo projektą. Artimiausiu metu nėra numatyta atlikti minėto kelio ruožo rekonstravimo darbų. Jeigu bus planuojama minėto kelio ruožo rekonstrukcija ir, atlikus triukšmo sklaidos modeliavimą, bus nustatyta, kad po kelio rekonstravimo akustinė situacija gyvenamųjų namų aplinkoje neatitinka Lietuvos higienos normos HN 33:2011 „Triukšmo ribiniai dydžiai gyvenamuosiuose ir visuomeninės paskirties pastatuose bei jų aplinkoje“, kartu su kelio rekonstravimu bus numatytos ir triukšmą mažinančios priemonės.“

7. Iš Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos Vilniaus departamento pateiktų paaiškinimų ir dokumentų nustatyta:

7.1. „[Nacionalinis visuomenės sveikatos centras prie Sveikatos apsaugos ministerijos] (toliau – NVSC) [...] [Pareiškėjo] [...] skundą dėl magistraliniu keliu A1 Vilnius–Kaunas–Klaipėda (toliau – Kelias) važiuojančio transporto keliamo triukšmo Pareiškėjo gyvenamojoje aplinkoje gavo 2015 m. gruodžio 3 dieną. [...] Informaciją apie 2006 m. pakeistus medinius namo langų rėmus į plastikinius Pareiškėjas pateikė 2015 m. gruodžio 3 d. registruotame skunde ir dėl to kreipėsi dėl triukšmo lygio matavimų gyvenamajame name ir gyvenamojo namo aplinkoje. Nagrinėjant skundą Vilniaus visuomenės sveikatos centras (nuo 2016 m. balandžio 1 d. – Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos Vilniaus departamentas) kreipėsi į Nacionalinę visuomenės sveikatos priežiūros laboratoriją (toliau – NVSPL), prašydamas atlikti laboratorinius triukšmo matavimus Pareiškėjo gyvenamojo namo gyvenamosiose patalpose bei šio namo aplinkoje. Įvertinus 2015 m. gruodžio 14 d. atliktų triukšmo matavimų duomenis nustatyta, kad triukšmo lygis dienos metu gyvenamojo namo aplinkoje ir gyvenamosiose patalpose viršijo HN 33:2011 nustatytas leidžiamas vertes.“

7.2. „Siekiant išspręsti Pareiškėjo skunde nurodytą problemą dėl transporto keliamo triukšmo įtakos gyvenamajai aplinkai, [...] Vilniaus visuomenės sveikatos centras 2015 m. gruodžio 29 d. raštu Nr. 25 (22.2.1.)-2-16164 Lietuvos automobilių kelių direkcijai [...] pateikė informaciją apie atliktų triukšmo matavimų rezultatus triukšmo prevencijos priemonių įgyvendinimui. Lietuvos automobilių kelių direkcija 2016 m. sausio 22 d. raštu Nr. (6.10)2-365 pateikė atsakymą Vilniaus visuomenės sveikatos centrui ir Pareiškėjui.“

7.3. „NVSC Vilniaus departamentas 2019 m. kovo 8 d. gavo pakartotinį Pareiškėjo skundą dėl Keliu važiuojančio transporto keliamo triukšmo. Nagrinėjant skundą, NVSC Vilniaus departamentas kreipėsi į NVSPL, prašydamas atlikti laboratorinius triukšmo matavimus Pareiškėjo gyvenamojo namo gyvenamosiose patalpose bei šio namo aplinkoje. Įvertinus 2019 m. kovo 25 d. atliktų triukšmo matavimų duomenis nustatyta, kad triukšmo lygis dienos metu gyvenamojo namo aplinkoje viršijo HN 33:2011 nustatytas leidžiamas vertes. NVSC Vilniaus departamento 2019 d. balandžio 5 d. raštu Nr. (10-25 4.80E)2-17030 pakartotinai kreipėsi į Lietuvos automobilių kelių direkciją dėl transporto keliamo triukšmo įtakos gyvenamajai aplinkai, triukšmo prevencijos priemonių įgyvendinimo. Lietuvos automobilių kelių direkcija 2019 m. gegužės 3 d. raštu Nr. (10.7)2-2433 pateikė atsakymą Pareiškėjui, NVSC Vilniaus departamentui, Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijai. [...]“

8. Iš Susisiekimo ministerijos pateiktų paaiškinimų nustatyta:

8.1. „[...] Susisiekimo ministerijos dokumentų valdymo sistemoje pirmas Pareiškėjo prašymas raštu buvo registruotas 2015 m. lapkričio 13 d. [...]. [...] gavus Pareiškėjo ir (ar) kitų

sinteresuotų asmenų bei atsakingų institucijų kreipimosi raštus, [Susisiekimo ministerija] juos persiųsdavo nagrinėti Kelių direkcijai.“

8.2. „Vadovaujantis Triukšmo valdymo įstatymo 18 str. 8 punktu, pagrindinių kelių ruožuose triukšmo prevencijos ir mažinimo priemonės (toliau – TPMP) įgyvendinamos prioriteto tvarka – pirmiausia įgyvendinamos TPMP, kurias įgyvendinus, triukšmas būtų sumažintas ties pastatais ar pastatų grupėmis, kurių TPMP įgyvendinimo poreikio prioriteto rodiklis yra didesnis. TPMP įgyvendinimo poreikio prioriteto rodiklį apskaičiuoja triukšmo prevencijos veiksmų planus rengiančios institucijos. Kelių direkcija triukšmo kelio aplinkoje valdymo priemonių įgyvendinimą vykdo pagal priemonių taikymo išskirtoje triukšmo prevencijos zonoje etapiškumo (prioritetų) nustatymo kriterijus: triukšmo lygis; triukšmo veikiamų žmonių skaičius (taikant triukšmo prevencijos priemonių įgyvendinimo poreikio prioriteto rodiklį NS pagal Triukšmo valdymo įstatymo I skirsnio 2 str. 211 punktą); suderinamumas su planuojamais darbais (kelių plėtros); triukšmą mažinančių priemonių kaštų ir naudos analizės rezultatai (nustatoma priemonių įgyvendinimo ekonominių prioritetų eilė). Pagal šiuos kriterijus sudarytų pagrindinių kelių triukšmo prevencijos veiksmų planų triukšmą mažinančių priemonių sąrašuose (įrengti užtvartas ar mažatriukšmius asfalto viršutinius sluoksnius) nėra numatyta jokių priemonių ties ... kaimo ... gatve.“

8.3. „Kelių direkcija atsakinga už NAPK [ne aglomeracijose esančių pagrindinių kelių] ruožų strateginių triukšmo žemėlapių sudarymą bei tvarkymą, jų skelbimą (prieiga internete: <http://lakd.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/triuksmo-valdymas/strateginiai-triuksmo-zemelapiai>). NAPK ruožo ties ... kaimu strateginiai triukšmo žemėlapiai buvo parengti pagal 2006 m., 2011 m. ir 2016 m. situaciją. Pitarus Triukšmo prevencijos tarybai, strateginiai triukšmo žemėlapiai yra patvirtinti Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro įsakymais, atitinkamai 2007 m. birželio 20 d. įsakymu Nr. 3-219, 2012 m. gruodžio 6 d. įsakymu Nr. 3-785 bei 2017 m. liepos 4 d. įsakymu Nr. 3-295. NAPK strateginiai triukšmo žemėlapiai atnaujinami ir tęstiniai triukšmo prevencijos veiksmų planai rengiami kas 5 m.“

8.4. „Susisiekimo ministerijos nuomone, triukšmo mažinančių priemonių įrengimo ties Pareiškėjo ir kitų šalia gyvenančių asmenų aplinka klausimo svarstymas Triukšmo prevencijos taryboje nėra tikslingas [dėl pažymos 8.2 punkte] išvardintų priežasčių.“

8.5. „Konkrečios triukšmo prevencijos priemonės numatomos sudarant NAPK triukšmo prevencijos veiksmų planus, todėl Susisiekimo ministerija pagal kompetenciją neplanuoja numatyti naujų triukšmo prevencijos priemonių, nenumatytų minėtame triukšmo prevencijos veiksmų plane. Kelių direkcija teisės aktų nustatyta tvarka įgyvendina NAPK ruožų [triukšmo prevencijos ir mažinimo priemonės]. ... kaimo situacija kartu su viso NAPK tinklo gretimųbių situacija jau buvo analizuojama sudarant 2009–2013 m.; 2014–2018 m. ir 2019–2023 m. NAPK triukšmo prevencijos veiksmų planus (prieiga internete: <http://lakd.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/triuksmo-valdymas/triuksmo-prevencijos-veiksmu-planai>). Planai patvirtinti Kelių direkcijos direktoriaus įsakymais, atitinkamai, 2008 m. liepos 16 d. įsakymu Nr. V-165; 2013 m. rugpjūčio 14 d. įsakymu Nr. V-351 bei 2018 m. liepos 18 d. įsakymu Nr. V-162.“

8.6. „[...] Kelių direkcija, be bendrųjų triukšmą mažinančių priemonių (kelio dangos priežiūra, eismo valdymas diegiant greičio matuoklius), jau yra įdiegusi lokalias triukšmą mažinančias priemones ... kaimo gyventojų apsaugai [...]:

1) A1 Vilnius–Kaunas–Klaipėda kelias. ... kaime 3 namų, išsidėsčiusių kelio dešinėje 36,7–37,2 km ruože, gyvenamųjų patalpų langai pakeisti dvigubais, padidintos akustinės izoliacijos langais. Prie šių pastatų ties kelio 36,67–36,74 km ir 37,1–37,21 km nuo kelio pusės pasodinti želdiniai;

2) A1 Vilnius–Kaunas–Klaipėda kelias. ... kaime 4 namų, išsidėsčiusių kelio kairėje 36,5–36,8 km ruože (... g.), gyvenamųjų patalpų langai pakeisti dvigubais, padidintos akustinės izoliacijos langais.“

8.7. „Susisiekimo ministerija triukšmo prevenciją vykdo pagal Triukšmo valdymo įstatymo 9 straipsnyje numatytą kompetenciją ir neplanuoja jokių kitų priemonių, kurios nenumatytos teisės aktuose. Kelių eismo sukeliama triukšmo prevencija vykdoma planingai visame NAPK tinkle. [...] ... kaimo, esančio Elektrėnų sav., aplinkoje pagrindinio kelio eismo sukeliama triukšmo lygis įvertinamas nuo 2006 m. Valstybinės reikšmės magistralinio kelio A1 Vilnius–Kaunas–Klaipėda aktualaus ruožo strateginis triukšmo žemėlapis bus tikslinamas pagal 2021 m. situaciją. TPMP poreikis pakartotinai bus įvertintas rengiant 2024–2028 m. NAPK triukšmo prevencijos veiksmų planą.“

Skundo tyrimui reikšmingi teisės aktai

9. Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai

9.1. **Įstatymai:**

9.1.1. *Konstitucijoje* nustatyta:

53 straipsnis – „Valstybė rūpinasi žmonių sveikata [...] [...]“

9.1.2. *Seimo kontrolierių įstatyme* nustatyta:

2 straipsnio 1 dalis – „*Biurokratizmas* – tokia pareigūno veika, kai vietoj reikalų sprendimo iš esmės laikomasi nereikalingų ar išgalvotų formalumų, nepagrįstai atsisakoma spręsti pareigūno kompetencijai priklausančius klausimus, vilkinama priimti sprendimus ar atlikti savo pareigas bei kitaip blogai ar netinkamai valdoma (atsisakoma informuoti asmenį apie jo teises, sąmoningai pateikiamas klaidinantis ar netinkamas patarimas ir t. t.). Biurokratizmu taip pat laikomas toks pareigūnų darbas, kai nevykdomi arba blogai vykdomi įstatymai ar kiti teisės aktai.“

12 straipsnis – „1. Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje. [...]“

9.1.3. *Viešojo administravimo įstatyme* nustatyta:

3 straipsnis – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: [...] 12) *naujovių ir atvirumo permainoms principas*. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas turi ieškoti naujų ir veiksmingų būdų, kaip spręsti problemas, ir nuolat mokytis iš gerosios patirties pavyzdžių; [...]“

9.1.4. *Triukšmo valdymo įstatyme* nustatyta:

3 straipsnio 1 dalis – „Pagrindiniai triukšmo valdymo principai: 1) žmogaus apsauga nuo triukšmo – joks asmuo neturi būti veikiamas tokio lygio triukšmo, dėl kurio kyla pavojus jo gyvybei ir sveikatai; 2) žmogaus gyvenimo kokybės užtikrinimas; [...]“

9 straipsnis – „Susisiekimo ministerija: 1) atlieka ne aglomeracijose esančių pagrindinių kelių ruožų, pagrindinių geležinkelio kelių ruožų ir oro transporto keliamo triukšmo valdymą; 2) sudaro ir tvarko ne aglomeracijose esančių pagrindinių kelių ruožų, [...] strateginius triukšmo žemėlapius ir Vyriausybės nustatyta tvarka įgyvendina ne aglomeracijose esančių pagrindinių kelių ruožų, [...] triukšmo prevencijos ir mažinimo priemones; 3) nustato pavaldžių viešojo administravimo institucijų kompetenciją triukšmo valdymo srityje ir prižiūri, kaip ji įgyvendinama; [...] 7) teikia informaciją triukšmo valdymo klausimais; 8) atlieka kitas triukšmo valdymo funkcijas, numatytas šiame įstatyme ir kituose teisės aktuose.“

18 straipsnis – „1. Aglomeracijose, pagrindinių kelių ruožuose, pagrindinių geležinkelio kelių ruožuose ir stambiuose oro uostuose įgyvendinamos triukšmo prevencijos ir mažinimo priemonės planuojamos sudarant: [...] 2) Vyriausybės nustatyta tvarka Susisiekimo ministerijos ar jos įgaliotų pavaldžių įstaigų tvirtinamus ne aglomeracijose esančių pagrindinių kelių ruožų, [...] triukšmo prevencijos veiksmų planus. 2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodyti triukšmo prevencijos veiksmų planai Vyriausybės nustatyta tvarka sudaromi ir patvirtinami ne rečiau kaip kas penkerius metus. Triukšmo prevencijos veiksmų planai sudaromi ir patvirtinami ne anksčiau negu strateginiai triukšmo žemėlapiai. [...]“

30 straipsnis – „Asmenys turi teisę Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka: 1) iš valstybės ir savivaldybių institucijų gauti teisingą informaciją apie triukšmo lygius, triukšmo prevencijos ir triukšmo mažinimo priemonių įgyvendinimą, leidžiamus triukšmo normatyvus ir planuojamų naudoti triukšmo šaltinių pavojingumą sveikatai; 2) dalyvauti vertinant planuojamos ūkinės veiklos, kurioje numatoma naudoti triukšmo šaltinius, poveikį visuomenės sveikatai ir aplinkai; 3) reikalauti, kad būtų nutrauktas triukšmo šaltinių poveikis visuomenės sveikatai ir aplinkai.“

9.1.5. Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nustatyta:

7 straipsnio 6 dalis – „Atsakingoji institucija apie gautą atrankos informaciją ir apie galimybę pateikti pasiūlymus dėl atrankos informacijos ir (ar) planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo jos gavimo dienos aplinkos ministro nustatyta tvarka informuoja poveikio aplinkai vertinimo subjektus ir visuomenę. Poveikio aplinkai vertinimo subjektai per 10 darbo dienų nuo pateiktos informacijos gavimo dienos, o suinteresuota visuomenė – nuo informacijos paskelbimo dienos, pateikia pasiūlymus dėl atrankos informacijos ir (ar) planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo atsakingajai institucijai. [...]“

10 straipsnis – „3. Poveikio aplinkai vertinimo dokumentų rengėjas ne vėliau kaip prieš 20 darbo dienų iki viešo visuomenės supažindinimo su ataskaita aplinkos ministro nustatyta tvarka informuoja visuomenę apie viešą visuomenės supažindinimą su ataskaita. 4. Poveikio aplinkai vertinimo dokumentų rengėjas kartu su planuojamos ūkinės veiklos organizatoriumi (užsakovu) įvertina suinteresuotos visuomenės pasiūlymus ir pagal juos patikslina ataskaitą, kurią kartu su suinteresuotos visuomenės pasiūlymų įvertinimu pateikia poveikio aplinkai vertinimo subjektams. 5. Poveikio aplinkai vertinimo subjektai išnagrinėja ir įvertina ataskaitą ir kartu su ja pateiktą suinteresuotos visuomenės pasiūlymų įvertinimą ir per 20 darbo dienų nuo jų gavimo dienos pateikia poveikio aplinkai vertinimo dokumentų rengėjui savo motyvuotas išvadas dėl ataskaitos ir planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai. [...]“

9.1.6. Vyriausybės įstatyme nustatyta:

22 straipsnis – „Vyriausybė: [...] 3) [...], koordinuoja ministerijų ir Vyriausybės įstaigų, kitų Vyriausybės įsteigtų biudžetinių įstaigų, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina Vyriausybė, veiklą; [...] 6) rengia ir teikia Seimui svarstyti įstatymų ir kitų teisės aktų projektus; [...]; 8) steigia, reorganizuoja ir likviduoja Vyriausybės įstaigas, steigia įstaigas prie ministerijų ir paveda ministerijoms įgyvendinti įstaigų prie ministerijų savininko teises ir pareigas (išskyrus sutikimų dėl tokių įstaigų reorganizavimo ir likvidavimo priėmimą), steigia, reorganizuoja ir likviduoja kitas biudžetines įstaigas, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina Vyriausybė ar Vyriausybės įgaliota valstybės valdymo institucija; [...]“

26 straipsnio 3 dalis – „Ministras: 1) vadovauja ministerijai, sprendžia ministerijos kompetencijai priklausančius klausimus ir yra tiesiogiai atsakingas už Vyriausybės programos bei Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano ir prioritetinių darbų jam pavestose valdymo srityse įgyvendinimą; 2) užtikrina įstatymų, Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių, Respublikos Prezidento dekretų, Vyriausybės nutarimų, Vyriausybės sprendimų, Vyriausybės rezoliucijų, Ministro Pirmininko potvarkių ir kitų teisės aktų įgyvendinimą; [...]; 12) koordinuoja ir kontroliuoja įstaigų prie ministerijos veiklą, jei šių funkcijų nepaveda viceministrams ir ministerijos kancleriui ir jei įstatymai nenustato kitaip; [...]“

29 straipsnio 1 dalis – „Ministerija steigama formuoti valstybės politiką, taip pat organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą ministrui pavestose valdymo srityse. Valstybės politikos įgyvendinimo funkcijos ministerijai gali būti pavestos tik įstatymų nustatytais atvejais ir nustatytam terminui.“

30 straipsnio 1 dalis – „Įstaiga prie ministerijos steigama valstybės politikai ministrui pavestose valdymo srityse įgyvendinti ir šios politikos formavimui ir įgyvendinimui aptarnauti. Įstatymų nustatytais atvejais įstaigai prie ministerijos gali būti pavesta vykdyti dalyvavimo formuojant valstybės politiką ministrui pavestose srityse funkcijas.“

9.2. Kiti teisės aktai:

9.2.1. Vyriausybės 2010-10-13 nutarimu Nr. 1480 (Vyriausybės 2016-06-29 nutarimo Nr. 676 redakcija) patvirtintuose *Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos nuostatuose* reglamentuojama:

1 punktas – „[...] Susisiekimo ministerija formuoja valstybės politiką, taip pat organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą susisiekimo ministrui pavestose valdymo srityse. [...]“

9 punktas – „Susisiekimo ministerija taip pat atlieka šias funkcijas: [...]; 9.4. numato priemones, kuriomis mažinamas neigiamas transporto poveikis aplinkai, [...]; pagal kompetenciją įgyvendina triukšmo valdymo ir prevencijos priemones; [...]“

9.2.2. Vyriausybės 2019-07-10 nutarime Nr. 720 „*Dėl biudžetinės įstaigos Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos pertvarkymo į valstybės įmonę*“ nurodyta:

„Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.104 straipsnio 5 dalimi ir Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų įstatymo 13 straipsnio 2 dalimi, Lietuvos Respublikos Vyriausybė nutaria:

1. Sutikti, kad biudžetinė įstaiga Lietuvos automobilių kelių direkcija prie Susisiekimo ministerijos (juridinio asmens kodas – 188710638) būtų pertvarkyta į valstybės įmonę Lietuvos automobilių kelių direkciją.

2. Nustatyti, kad:

2.1. biudžetinės įstaigos pertvarkymo tikslai – racionaliau naudoti Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšas, sumažinti biudžetinių įstaigų skaičių, optimizuoti ir racionaliau naudoti materialinius, finansinius ir žmogiškuosius išteklius, pritraukti investicijų šalies transporto infrastruktūrai tobulinti ir plėtoti;

2.2. po pertvarkymo veiksiantis juridinis asmuo – valstybės įmonė Lietuvos automobilių kelių direkcija (toliau – valstybės įmonė), kurios buveinės adresas – Vilnius, J. Basanavičiaus g. 36;

2.3. valstybės įmonės veiklos tikslai:

2.3.1. organizuoti ir vykdyti valstybinės reikšmės kelių atkūrimą, priežiūrą ir plėtrą;

2.3.2. užtikrinti saugias eismo sąlygas valstybinės reikšmės keliuose;

2.3.3. užtikrinti Kelių priežiūros ir plėtros programos lėšų naudojimą;

2.3.4. vykdyti funkcijas, susijusias su valstybinės reikšmės kelių valdymu ir saugumo naudojantis jais užtikrinimu, kurias paves valstybės įmonės savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija;

2.3.5. teikti komercines paslaugas, susijusias su kelių būklės dangos vertinimu ir kelių naudojimu;

2.4. valstybės įmonės savininkės teises ir pareigas įgyvendina Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija.“

9.2.3. Susisiekimo ministro 2006-11-30 įsakymu Nr. 3-457 (susisiekimo ministro 2016-01-26 įsakymo Nr. 3-19(1.5 E) redakcija) patvirtintuose *Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos nuostatuose* reglamentuojama:

10 punktas – „Kelių direkcija [...] atlieka šias funkcijas: [...] 10.20. planuoja ir organizuoja triukšmo valstybinės reikšmės keliuose valdymą ir ataskaitų, žemėlapių ir kitų su triukšmo valdymu susijusių dokumentų rengimą; [...] 10.35. nagrinėja asmenų prašymus, skundus ir pranešimus, priskirtinus Kelių direkcijos kompetencijai, imasi priemonių, kad būtų atsakyta į juose keliamus klausimus; [...]“

11 punktas – „Kelių direkcija, siekdama įgyvendinti jai nustatytus veiklos tikslus ir atlikdama jos kompetencijai priskirtas funkcijas, turi teisę: [...] 11.2. pasitelkti kitų valstybės ir savivaldybių institucijų, įstaigų, organizacijų, įmonių atstovus ir specialistus, suderinus su jų vadovais, Kelių direkcijos kompetencijai priskirtiems klausimams nagrinėti; [...]“

9.2.4. Susisiekimo ministro 2017-03-27 įsakyme Nr. 3-136 „*Dėl strateginių triukšmo žemėlapių ir triukšmo prevencijos veiksmų planų rengimo ir tvirtinimo*“ reglamentuojama:

„Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos triukšmo valdymo įstatymo 9 straipsnio 2 punktu, 17 straipsnio 4, 7 dalimis, 18 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2006 m. lapkričio 30 d. įsakymu Nr. 3-457 „Dėl Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos nuostatų patvirtinimo“, 10.20 papunkčiu [...]

1. Pavedu:

1.1. Lietuvos automobilių kelių direkcijai prie Susisiekimo ministerijos:

1.1.1. naudojant praėjusių metų duomenis patikslinti parengtus (ar parengti naujus) pagrindinių kelių, kurie yra ne aglomeracijose ir kuriais per metus važiuoja daugiau kaip 3 milijonai transporto priemonių, ruožų strateginius triukšmo žemėlapius ir juos suderinus su Triukšmo prevencijos taryba pateikti susisiekimo ministrui tvirtinti iki kalendorinių metų gegužės 31 d.;

1.1.2. vadovaujantis gautais strateginių triukšmo žemėlapių rezultatais parengti ir patvirtinti pagrindinių kelių, kurie yra ne aglomeracijose ir kuriais per metus važiuoja daugiau kaip 3 milijonai transporto priemonių, ruožų triukšmo prevencijos veiksmų planus ir įgyvendinti juose numatytas priemones; [...].“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

10. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo praktika

Konstitucinio Teismo 2014-05-09 nutarimas (byla Nr. 47/2011):

„[...] Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalies nuostata, jog valstybė reguliuoja ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei, aiškintina *inter alia* kartu su Konstitucijos 53 straipsnio 1 dalimi, kurioje nustatyta, kad valstybė rūpinasi žmonių sveikata. Aiškindamas Konstitucijos 53 straipsnio 1 dalį, Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad žmogaus ir visuomenės sveikata yra viena svarbiausių visuomenės vertybių (Konstitucinio Teismo 2002 m. liepos 11 d., 2005 m. rugsėjo 29 d., 2009 m. rugsėjo 2 d., 2011 m. birželio 21 d. nutarimai), taip pat kad žmonių sveikatos apsauga yra konstituciškai svarbus tikslas, viešasis interesas, o rūpinimasis žmonių sveikata – tai valstybės funkcija (Konstitucinio Teismo 2002 m. sausio 14 d., 2004 m. sausio 26 d., 2005 m. rugsėjo 29 d., 2009 m. rugsėjo 2 d., 2011 m. birželio 21 d. nutarimai). Todėl toks ūkinės veiklos ribojimas, kuriuo siekiama apsaugoti žmonių sveikatą, traktuotinas kaip skirtas bendrai tautos gerovei užtikrinti ir, jeigu yra paisoma iš Konstitucijos kylančių reikalavimų, savaime nelaikytinas pažeidžiančiu Konstituciją (Konstitucinio Teismo 2005 m. rugsėjo 29 d., 2011 m. birželio 21 d. nutarimai). [...]“

11. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartis (administracinė byla Nr. AS-805-492/2017):

„[...] Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – ir Konvencija) 8 straipsnis saugo asmens teisę į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą, būsto neliečiamybę ir susirašinėjimo slaptumą. Nors Konvencijoje nėra aiškiai įtvirtintos teisės į švarią ir ramią aplinką, tačiau Europos Žmogaus Teisių Teismas savo jurisprudencijoje yra atskleidęs platesnę teisę į būsto neliečiamybę turinį, nurodydamas, kad asmuo turi teisę į būsto neliečiamybės gerbimą, reiškiančią ne tik teisę į atitinkamą plotą, bet ir teisę į ramų naudojimąsi juo. Teisės į būsto neliečiamybės gerbimą pažeidimai neapsiriboja konkrečiais ar fiziniais pažeidimais, pvz., neteisėtu patekimu į būstą, bet taip pat apima tuos, kurie nėra konkretūs ar fiziniai, pvz., triukšmas, tarša, kvapai ar kitos suvaržymo formos. Rimto pažeidimo priežastimi gali būti asmens teisės į būsto neliečiamybės gerbimą pažeidimas, jei asmeniui užkertamas kelias netrukdomai naudotis namų patogumais (Europos Žmogaus Teisių Teismo 2003 m. liepos 8 d. sprendimas byloje Hatton ir kiti prieš Jungtinę karalystę, pareiškimo Nr. 36022/97, 96 p.). [...]“

Tyrimo išvados

12. Šio tyrimo metu esminė vertintina aplinkybė – Kelių direkcijos pareigūnų veiksmai (neveikimas), nagrinėjant Pareiškėjo kreipimosi raštus ir sprendžiant su magistraliniu keliu A1 Vilnius–Kaunas–Klaipėda (toliau vadinama – Kelias) važiuojančio transporto keliamu triukšmu Pareiškėjo ir kitų suinteresuotų asmenų gyvenamojoje aplinkoje (36,5–37 km kelio ruože ties ... kaimo ... gatve; toliau vadinama ir – Kelio atkarpa) susijusius klausimus.

13. Seimo kontrolierius akcentuoja, kad asmens teisė į sveiką aplinką įtvirtinta Lietuvos Respublikos Konstitucijos 53 ir 54 straipsniuose, kuriuose nustatyta valstybės pareiga rūpintis žmonių sveikata, valstybės ir visos visuomenės pareiga saugoti aplinką nuo kenksmingų poveikių, taip pat yra nustatyti pagrindiniai Lietuvos valstybės sveikatos apsaugos politikos tikslai bei kryptys. Konstitucijos 54 straipsnio 1 dalyje suformuluotas vienas iš valstybės veiklos tikslų – užtikrinti žmonių teises į sveiką ir švarią aplinką.

Atsižvelgiant į tai, pažymėtina, kad visi juridiniai ir fiziniai asmenys turi susilaikyti ne tik nuo tokių veiksmų, kuriais būtų daroma žala aplinkai, tačiau taip pat ir nuo veiklos, kuri žalinga toje aplinkoje gyvenantiems žmonėms.

14. **Iš tyrimo metu Seimo kontrolieriui pateiktos informacijos (dokumentų) nustatyta:**

14.1. siekiant išspręsti Pareiškėjo skunde nurodytą probleminę situaciją dėl Keliu važiuojančio transporto keliamo triukšmo Pareiškėjo ir kitų suinteresuotų asmenų gyvenamojoje aplinkoje (ties Kelio atkarpa), buvo imtasi šių lokalių triukšmą mažinančių priemonių:

14.1.1. 2006 metais septynių gyvenamųjų namų (įtraukiant ir Pareiškėjo gyvenamąjį namą), išsidėsčiusių Kelio kairėje ir dešinėje pusėse ties Kelio atkarpa, langai pakeisti dvigubais (padidintos akustinės izoliacijos) langais;

14.1.2. prie pastatų ties Kelio atkarpa nuo Kelio pusės pasodinti želdiniai (vienoje Kelio pusėje) (pažymos 8.6 punktas).

Visgi, Pareiškėjas skunde Seimo kontrolieriui nurodė, kad įgyvendinus pirmiau minėtas triukšmo mažinimo priemones „triukšmas nei kiek nesumažėjo“ (pažymos 2.2 punktas);

14.2. Pareiškėjo šeima 2015-11-12 raštu kreipėsi į Kelių direkciją dėl triukšmo lygio jų gyvenamojoje aplinkoje nustatymo ir papildomų triukšmą mažinančių priemonių įrengimo ties Kelio atkarpa (šalia Pareiškėjo gyvenamosios aplinkos), skundėsi dideliu triukšmu. Seimo kontrolierius akcentuoja, kad, pagal Triukšmo valdymo įstatymo 30 straipsnio 1 ir 3 punktuose reglamentuojamas nuostatas, asmenys turi teisę iš valstybės ir savivaldybių institucijų gauti teisingą informaciją apie triukšmo lygius, triukšmo prevencijos ir triukšmo mažinimo priemonių įgyvendinimą, leidžiamus triukšmo normatyvus, taip pat reikalauti, kad būtų nutrauktas triukšmo šaltinių poveikis visuomenės sveikatai ir aplinkai (pažymos 9.1.4 punktas). Remiantis tyrimo metu Seimo kontrolieriui pateikta informacija (dokumentais), Kelių direkcija, gavusi 2015-11-12 kreipimąsi, pagal kompetenciją nesiėmė jokių priemonių kreipimesi nurodytai problemai spręsti, ignoravo kreipimesi išdėstytą triukšmo problemą, nepateikė Pareiškėjui jokių detalių paaiškinimų dėl jo kreipimesi nurodytų aplinkybių ir galimų triukšmo mažinimo priemonių įgyvendinimo Pareiškėjo šeimos gyvenamojoje aplinkoje, kaip tai reglamentuojama Triukšmo valdymo įstatymo 30 straipsnio 1 punkte, Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos nuostatų 10.20, 10.35 punktuose (pažymos 9.2.3 punktas), o 2015-11-26 atsakyme Nr. (6.10) 2-7016 iš esmės apsiribojo tik informavimu, kad Kelio atkarpa nebuvo įtraukta į 2012 metų strateginį triukšmo žemėlapi, ir jog 2014–2018 metų pagrindinių kelių triukšmo prevencijos veiksmų plane įrengti triukšmą mažinančias priemones nenumatyta (nors už minėtų dokumentų rengimą ir įgyvendinimą atsakinga pati Kelių direkcija) (pažymos 4.2 punktas);

14.3. Visuomenės sveikatos centrai prie Sveikatos apsaugos ministerijos 2015-12-03 gavus Pareiškėjo skundą dėl Keliu važiuojančio transporto keliamo triukšmo Pareiškėjo gyvenamojoje

aplinkoje, šis centras kreipėsi į Nacionalinę visuomenės sveikatos priežiūros laboratoriją (NVSPL), kuri 2015-12-14 atliko triukšmo lygio matavimus. Įvertinus atliktų matavimų duomenis nustatyta, kad triukšmo lygis dienos metu Pareiškėjo gyvenamojo namo aplinkoje ir gyvenamosiose patalpose viršijo HN 33:2011 nustatytas leidžiamas vertes (pažymos 7.1 punktą). Atsižvelgiant į tai, Visuomenės sveikatos centras 2015-12-29 raštu Nr. 25 (22.2.1.)-2-16164 Kelių direkcijai pateikė informaciją apie atliktų triukšmo matavimų rezultatus (pažymos 7.2 punktą). Remiantis tyrimo metu Seimo kontrolieriui pateiktais paaiškinimais (dokumentais) Kelių direkcija, susipažinusi su Pareiškėjo gyvenamojoje aplinkoje atliktų triukšmo matavimų rezultatais (Visuomenės sveikatos centro 2015-12-29 rašte pateikta informacija), pagal kompetenciją nesiėmė jokių priemonių Pareiškėjo probleminei situacijai, susijusiai su Keliu važiuojančio transporto keliamu triukšmu (ties Kelio atkarpa) spręsti;

14.4. Pareiškėjas 2019-01-21 raštu pakartotinai kreipėsi į Kelių direkciją, prašydamas Pagrindinių kelių triukšmo prevencijos veiksmų plane ties Kelio atkarpa numatyti triukšmą mažinančias priemones (pažymos 4.3 punktą). Kelių direkcija 2019-02-27 raštu Nr. (10.7) 2-1212 informavo Pareiškėją, kad Kelių direkcijos direktoriaus 2018-07-18 įsakymu Nr. V-162 patvirtintame 2019–2023 metų pagrindinių kelių triukšmo prevencijos veiksmų plane nėra numatyta įrengti triukšmą mažinančių priemonių Kelio atkarpoje. Šiame kontekste pabrėžtina, kad Kelių direkcija ankstesniame 2015-11-26 atsakyme Nr. (6.10) 2-7016 Pareiškėjui buvo nurodžiusi, jog triukšmą mažinančias priemones ties Kelio atkarpa „esant poreikiui [...] būtų galima planuoti po 2018 metų“ (pažymos 4.2 punktą). Seimo kontrolieriaus įsitikinimu, faktas, kad pagal 2015-12-14 atlikto patikrinimo rezultatus triukšmas Pareiškėjo šeimos gyvenamojoje aplinkoje viršija normatyvinius dydžius, ir yra laikytinas poreikiu (svarbia priežastimi) spręsti klausimą dėl papildomų triukšmą mažinančių priemonių planavimo ir įrengimo. Pareiškėjas ir kiti suinteresuoti asmenys galimai turėjo pagrįstą lūkestį, kad rengiant 2019–2023 metų pagrindinių kelių triukšmo prevencijos veiksmų planą bus atsižvelgta į Pareiškėjo ir kitų suinteresuotų asmenų probleminę situaciją, Visuomenės sveikatos centro atliktų matavimų rezultatus bei pirmiau minėtame plane bus numatytos konkrečios triukšmo prevencijos priemonės ties Kelio atkarpa. Visgi, Kelių direkcija neaišku dėl kokių priežasčių ignoravo Pareiškėjo keliamas triukšmo problemas jo gyvenamojoje aplinkoje, taip pat Visuomenės sveikatos centro 2015-12-29 raštu Nr. 25 (22.2.1.)-2-16164 pateiktą informaciją ir rengdama 2019–2023 metų pagrindinių kelių triukšmo prevencijos veiksmų planą jame nenumatė jokių triukšmą mažinančių priemonių ties Kelio atkarpa. Taip pat pažymėtina, kad susisiekimo ministro 2017-03-27 įsakymu Nr. 3-136 „Dėl strateginių triukšmo žemėlapių ir triukšmo prevencijos veiksmų planų rengimo ir tvirtinimo“ Kelių direkcijai buvo pavesta patikslinti parengtus (ar parengti naujus) pagrindinių kelių, kurie yra ne aglomeracijose ir kuriais per metus važiuoja daugiau kaip 3 milijonai transporto priemonių, ruožų strateginius triukšmo žemėlapius ir juos suderinus su Triukšmo prevencijos taryba pateikti susisiekimo ministrui tvirtinti iki kalendorinių metų gegužės 31 d; parengti ir patvirtinti pagrindinių kelių, kurie yra ne aglomeracijose ir kuriais per metus važiuoja daugiau kaip 3 milijonai transporto priemonių, ruožų triukšmo prevencijos veiksmų planus ir įgyvendinti juose numatytas priemones (pažymos 9.2.4 punktą). Visgi, Kelių direkcija nuo 2015 metų žinodama, kad triukšmo lygis Pareiškėjo šeimos gyvenamojoje aplinkoje viršija normatyvinius dydžius), būdama atsakinga už pirmiau minėtų strateginių triukšmo žemėlapių tikslinimą (arba naujų žemėlapių parengimą) bei Pagrindinių kelių triukšmo prevencijos veiksmų planų rengimą, ignoravo Pareiškėjo keliamas triukšmo jo gyvenamojoje aplinkoje problemas ir nesiėmė jokių priemonių joms spręsti;

14.5. tyrimo metu taip pat nustatyta, kad Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos Vilniaus departamento Trakų skyriui 2019-03-08 gavus Pareiškėjo skundą dėl Keliu važiuojančio transporto keliamo triukšmo (ties Kelio atkarpa), minėtas skyrius darbo tvarka kreipėsi į NVSPL, kuri 2019-03-25 atliko pakartotinius triukšmo matavimus Pareiškėjo gyvenamojoje aplinkoje. Atliktų triukšmo matavimų duomenimis, triukšmo lygis dienos metu Pareiškėjo šeimos gyvenamojo namo aplinkoje viršijo nustatytus didžiausius leidžiamus

ribinius dydžius. Apie tai Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos Vilniaus departamento Trakų skyrius pakartotinai 2019-04-05 raštu Nr. (10-25 4.80E)2-17030 informavo Kelių direkciją (pažymos 4.5 punktas). Remiantis tyrimo metu Seimo kontrolieriui pateikta informacija (dokumentais), Kelių direkcija, gavusi pirmiau minėtą 2019-04-05 raštą ir susipažinusi su jame pateikta informacija, nesiėmė jokių priemonių Pareiškėjo probleminei situacijai, susijusiai su Keliu važiuojančio transporto keliamu triukšmu (ties Kelio atkarpa), spręsti. Kelių direkcija 2019-05-03 atsakyme Nr. (10.7) 2-2433 abstrakčiai nurodė, kad Pareiškėjui apie jo keliamas su triukšmu susijusias problemas buvo atsakyta Kelių direkcijos 2019-02-27 raštu Nr. (10.7) 2-1212 ir kad vykdant Kelio rekonstravimo darbus bei esant nustatytam poreikiui kartu su Kelio rekonstravimu galimai bus numatytos triukšmą mažinančios priemonės Kelio atkarpoje (pažymos 6.6 ir 6.13 punktai). Minėtame 2019-05-03 atsakyme Nr. (10.7)2-2433 Kelių direkcija apsiribojo deklaratyvaus pobūdžio informacijos, kad triukšmo mažinimo priemonės gali būti įrengiamos vykdant Kelio rekonstravimo darbus, pakartotiniu pateikimu (pažymos 6.13 punktas). Šiame kontekste atkreiptinas dėmesys, kad triukšmo prevencija valstybinės reikšmės keliuose vykdoma (planuojama) ne tik įgyvendinant kelių rekonstravimo projektus, tačiau ir sudarant triukšmo prevencijos veiksmų planus (Triukšmo valdymo įstatymo 18 straipsnio 1 dalies 2 punktas). Tą tyrimo metu pateiktoje informacijoje pažymėjo ir pati Kelių direkcija (pažymos 6.8 punktas).

15. Pagal tyrimo metu Seimo kontrolieriui pateiktus Kelių direkcijos paaiškinimus, informacija visuomenei apie parengtą Triukšmo veiksmų plano projekto ataskaitą buvo išspausdinta 2018-06-23 laikraštyje „Lietuvos žinios“, publikuota 32 seniūnijų skelbimų lentose (2018-06-21 raštu Nr. V1-1462/18) bei Kelių direkcijos internetinėje svetainėje. Pakartotinai informacija buvo išspausdinta 2018-07-05 laikraštyje „Lietuvos žinios“, publikuota 122 seniūnijų ir 3 savivaldybių skelbimų lentose bei Kelių direkcijos internetinėje svetainėje.

Tyrimo metu nustatyta, kad ši informacija apie parengtą Triukšmo veiksmų plano projekto ataskaitą buvo pateikta visuomenei nesilaikant Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo nustatytų terminų, tai tyrimo metu patvirtino ir pati Kelių direkcija (pažymos 6.12 ir 9.1.5 punktai). Tyrimo metu Seimo kontrolieriui pateiktoje informacijoje Kelių direkcija nurodė, kad pavieniai asmenys nebuvo kviečiami į viešą svarstymą, „nes informacija visuomenei buvo pateikta anksčiau minėtose priemonėse“ (pažymos 6.12 punktas). Šiame kontekste Seimo kontrolierius akcentuoja, kad, vadovaujantis Triukšmo valdymo įstatymo 30 straipsnio 2 punkto nuostatomis, asmenys turi teisę Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka dalyvauti vertinant planuojamos ūkinės veiklos, kurioje numatoma naudoti triukšmo šaltinius, poveikį visuomenės sveikatai ir aplinkai. Aplinkybė, kad Kelių direkcija, žinodama apie triukšmo problemas Pareiškėjo gyvenamojoje aplinkoje (triukšmą, viršijantį normatyvinius dydžius), nepakvietė nei Pareiškėjo, nei kitų suinteresuotų asmenų į pirmiau minėtą viešą svarstymą (net neinformavo apie tai), o teisės aktuose nustatytas viešinimo procedūras atliko nesilaikydama procedūrinių reikalavimų, Seimo kontrolieriaus įsitikinimu, galimai apribojo Pareiškėjo bei kitų suinteresuotų asmenų galimybes pareikšti (išsakyti) savo nuomonę, jų pozicija liko neišgirsta ir neapsvarstyta. Toks Kelių direkcijos neveikimas laikytinas biurokratišku bei vertintinas kaip aplaidus pareigų vykdymas, lėmęs suinteresuotų asmenų (įtraukiant ir Pareiškėją) teisių pažeidimą. Taikant teisės analogiją, atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas savo praktikoje yra konstatavęs, jog asmenų, kurių teisėms ir interesams turi įtakos teritorijų planavimas, dalyvavimas planuojant teritorijas yra itin svarbus teritorijų planavimo principas, ir kad asmenų subjektnes teises dalyvauti detaliojo plano viešame svarstyme valdžios institucijos turi užtikrinti tokiu būdu, kad šios teisės būtų realios, o ne iliuzinės (2007-01-19 išplėstinės teisėjų kolegijos nutartis administracinėje byloje Nr. A575-64/2007).

Taigi, remiantis pirmiau minėta teismų praktika, pabrėžtina, kad teisės aktais nustatyti procedūriniai reikalavimai yra skirti užtikrinti visuomenės teisę žinoti bei dalyvauti priimant

sprendimus ir jų turi būti laikomasi. Tinkamas procedūrinių reikalavimų laikymasis įtraukiant visuomenę (suinteresuotus asmenis) į Triukšmo veiksmų plano projekto ataskaitos svarstymo procesą užtikrina tiek asmenų teisių bei teisėtų interesų apsaugą ir derinimą, tiek ir minėto proceso skaidrumą.

16. Seimo kontrolierius tyrimo metu iš jam pateiktos informacijos (dokumentų) taip pat nustatė, kad Kelių direkcija, sužinojusi apie Pareiškėjo skunde keliamą problemą dėl triukšmo jo gyvenamojoje aplinkoje, ne tik pati nesiėmė efektyvių priemonių probleminei situacijai spręsti, tačiau darbo tvarka taip pat nesikreipė į kitas valstybines ar savivaldybės institucijas (įstaigas) (pavyzdžiui, Susisiekimo ministeriją, Triukšmo prevencijos tarybą ir pan.) tam, kad būtų atkreiptas dėmesys ir būtų sprendžiama Pareiškėjo nurodyta problema, susijusi su Keliu važiuojančio transporto keliamu triukšmu (ties Kelio atkarpa), kaip tai reglamentuojama Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos nuostatų 11.2 punkte (pažymos 9.2.3 punktas).

Šiame kontekste atkreiptinas dėmesys, kad Pareiškėjo skunde nurodytos triukšmo problemos (ties Kelio atkarpa) taip pat buvo žinomos ir Susisiekimo ministerijai (nuo 2015 metų), tačiau, remiantis tyrimo metu Susisiekimo ministerijos pateiktais paaiškinimais, Susisiekimo ministerija nei 2015-11-13 (kuomet gavo pirmąjį Pareiškėjo kreipimąsi), nei 2019 metais (kuomet 2019-04-17 gavo Pareiškėjo ir kitų suinteresuotų asmenų prašymą), nesiėmė (nesiima šiuo metu) jokių priemonių minėtai probleminei situacijai spręsti. Tyrimo metu Seimo kontrolieriui pateiktoje informacijoje Susisiekimo ministerija nurodė, kad gavusi Pareiškėjo ir (ar) kitų suinteresuotų asmenų bei atsakingų institucijų kreipimosi raštus, Susisiekimo ministerija juos tik persiūsdavo nagrinėti Kelių direkcijai (pažymos 8.1 punktas). Be to, iš tyrimo metu Seimo kontrolieriui pateiktos informacijos (dokumentų) nenustatyta, kad Susisiekimo ministerija pagal kompetenciją būtų ėmusi reikalingų priemonių Kelių direkcijos (Susisiekimo ministerijai pavaldžios įstaigos) tinkamai veiklai, sprendžiant Pareiškėjo skunde nurodytas triukšmo problemas, užtikrinti ir kontroliuoti, kaip tai reglamentuojama Vyriausybės įstatymo 26 straipsnio 3 dalies 12 punkte (pažymos 9.1.6 punktas).

Pagal tyrimo metu pateiktą informaciją (dokumentus), nustatyta, jog nei Kelių direkcija, nei Susisiekimo ministerija nereagavo ne tik į Pareiškėjo kreipimosi raštus (2015, 2019 metais), bet ir į Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos Vilniaus departamento pateiktą informaciją ir prašymą imtis priemonių triukšmo problemai spręsti. Seimo kontrolieriaus įsitikinimu, tikslinga konkrečiau įtvirtinti už triukšmo prevencijos ir mažinimo priemonių planavimą, įgyvendinimą atsakingų institucijų prievolę imtis konkrečių priemonių gavus Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos informaciją apie tai, kad viršijami triukšmo ribiniai dydžiai, stiprinant Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos įgaliojimus (ypač atkreipiant dėmesį į tuos atvejus, kai už triukšmo prevencijos ir mažinimo priemonių planavimą, įgyvendinimą atsakingos institucijos nesiima priemonių problemai spręsti). Atsižvelgiant į tai, bei atkreipiant dėmesį, kad Vyriausybės kompetencijai priskirtina koordinuoti ministerijų ir Vyriausybės įstaigų, kitų Vyriausybės įsteigtų biudžetinių įstaigų, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina Vyriausybė, veiklą (pažymos 9.1.6 punktas), Vyriausybei teiktina rekomendacija.

17. Apibendrinant, nors Pareiškėjo skunde aprašomos Keliu važiuojančio transporto keliamo triukšmo (ties Kelio atkarpa) problemos Pareiškėjui bei kitiems ties Kelio atkarpa gyvenantiems asmenims yra aktualios ir Kelių direkcijai žinomos jau nuo 2004 metų (Susisiekimo ministerijai – nuo 2015 metų), tačiau ilgą laikotarpį nei Kelių direkcijos, nei Susisiekimo ministerijos pareigūnų nesprenžiamos iš esmės. Kaip paaiškėjo iš tyrimo metu pateiktos informacijos, langų pakeitimas ir želdinių iš Kelio pusės ties Kelio atkarpa pasodinimas nėra pakankamos priemonės Pareiškėjo šeimos ir kitų šalia Kelio atkarpos gyvenančių asmenų teisei į sveiką ir ramią aplinką užtikrinti. **Pabrėžtina, kad triukšmo lygis Pareiškėjo šeimos gyvenamojo**

namo aplinkoje šiuo metu viršija nustatytus didžiausius leidžiamus ribinius dydžius. Triukšmo valdymo įstatyme įtvirtintų žmogaus apsaugos nuo triukšmo, žmogaus gyvenimo kokybės užtikrinimo principų privalo būti laikomasi. Atsakingų pareigūnų neveikimą Seimo kontrolierius taip pat vertina kritiškai Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 12 punkte reglamentuojamo *naujovių ir atvirumo permainingoms* principo, reiškiančio, jog viešojo administravimo subjektas turi ieškoti naujų ir veiksmingų būdų, kaip spręsti problemas, prasme. Šiame kontekste atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas savo doktrinoje yra konstatavęs, jog „[...] žmogaus ir visuomenės sveikata yra viena svarbiausių visuomenės vertybių“ (pažymos 10 punktas). Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas savo praktikoje taip pat yra akcentavęs, kad „Teisės į būsto neliečiamybės gerbimą pažeidimai neapsiriboja konkrečiais ar fiziniais pažeidimais, pvz., neteisėtu patekimu į būstą, bet taip pat apima tuos, kurie nėra konkretūs ar fiziniai, pvz., triukšmas, tarša, kvapai ar kitos suvaržymo formos“ (pažymos 11 punktas). Taigi, remiantis pirmiau minėta teismų praktika, akcentuotina, kad žmonių sveikata, visuomenės gerovė, saugi namų ir socialinė aplinka laikytina prioritetu ūkinės veiklos atžvilgiu. Nagrinėjamu atveju, atsakingos valstybės institucijos turi pareigą pagal kompetenciją imtis visų reikalingų teisinių, organizacinių priemonių, kad būtų užtikrinta Pareiškėjo šeimos ir kitų šalia gyvenančių asmenų teisė į sveiką ir ramią aplinką.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ir atkreipiant dėmesį, jog Susisiekimo ministerijos kompetencijai priskirtina atlikti ne aglomeracijose esančių pagrindinių kelių ruožų triukšmo valdymą ir šiuose kelių ruožuose įgyvendinti triukšmo prevencijos ir mažinimo priemonės (pažymos 9.1.4, 9.2.1 punktai), Susisiekimo ministerijai teiktina rekomendacija.

17. Seimo kontrolierius taip pat akcentuoja, kad, pagal Vyriausybės įstatymo 29 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas teisės normas, ministerijos (įtraukiant ir Susisiekimo ministeriją) yra steigiamos formuoti valstybės politiką, taip pat organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą ministrui pavestose valdymo srityse. Atitinkamai, vadovaujantis to paties teisės akto 26 straipsnio 3 dalies 1, 2, 12 punktų nuostatomis, ministras turi pareigą vadovauti ministerijai, spręsti ministerijos kompetencijai priklausančius klausimus, koordinuoti ir kontroliuoti įstaigų prie ministerijos veiklą. Taip pat pažymėtina, kad, pagal Vyriausybės įstatymo 30 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas teisės normas, įstaiga prie ministerijos (nagrinėjamu atveju – Kelių direkcija) steigiamą valstybės politikai ministrui pavestose valdymo srityse įgyvendinti ir šios politikos formavimui ir įgyvendinimui aptarnauti. Taigi, Susisiekimo ministerija yra atsakinga už valstybės politikos jai pavestose srityse formavimą (strateginių dokumentų (planų, programų ir t.t.) tvirtinimą ir pan.), o Susisiekimo ministerijai pavaldžios įstaigos (įtraukiant ir Kelių direkciją) turi pareigą šią tam tikroje srityje suformuotą politiką įgyvendinti.

Pagal dabartinį teisinį reglamentavimą, susiklostė situacija, kad nors Triukšmo valdymo įstatyme Susisiekimo ministerijai (kaip vienai iš valstybės politiką triukšmo valdymo srityje formuojančių institucijų) yra nustatytos konkrečios funkcijos triukšmo valdymo srityje (pažymos 9.1.4 punktas), poįstatymiais teisės aktais (Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos nuostatais, susisiekimo ministro 2017-03-27 įsakymu Nr. 3-136 „Dėl strateginių triukšmo žemėlapių ir triukšmo prevencijos veiksmų planų rengimo ir tvirtinimo“) dalis Susisiekimo ministerijos kompetencijai priskirtinų funkcijų (triukšmo valstybinės reikšmės keliuose valdymo planavimas (organizavimas), su triukšmo valdymu susijusių dokumentų rengimas ir tvirtinimas) buvo perduotos (pavestos) vykdyti Kelių direkcijai. Pažymėtina, kad įstatyminiu lygmeniu (nei Kelių įstatyme, nei kituose įstatymuose) nėra aiškiai įtvirtinta Kelių direkcijos kompetencija triukšmo valdymo srityje.

Kaip minėta, pagal Vyriausybės įstatymo 30 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas teisės normas, įstaigos prie ministerijos (taigi, ir Kelių direkcija) turi tik pareigą įgyvendinti ministerijos suformuotą politiką tam tikroje konkrečioje srityje, tačiau šios įstaigos prie ministerijos nėra įgaliotos perimti (dalį) ministerijos funkcijų ir formuoti valstybės politiką tam tikroje konkrečioje

sirtyje (nagrinėjamu atveju, triukšmo valdymo srityje), jeigu tai nėra aiškiai priskirta įstatymu. Vadovaujantis Triukšmo valdymo įstatymo 18 straipsnio 1 dalies 2 punkto teisės normomis, pagrindinių kelių ruožuose įgyvendinamos triukšmo prevencijos ir mažinimo priemonės planuojamos, be kita ko, sudarant Vyriausybės nustatyta tvarka Susisiekimo ministerijos ar jos įgaliotų pavaldžių įstaigų tvirtinamus ne aglomeracijose esančių pagrindinių kelių ruožų triukšmo prevencijos veiksmų planus. Visgi, pažymėtina, kad minėtame įstatyme nėra aiškiai ir konkrečiai įvardinta, kad minėta Susisiekimo ministerijos įgaliota pavaldi įstaiga yra būtent Kelių direkcija. Šiame kontekste Seimo kontrolierius taip pat pažymi, kad tam, jog būtų išvengta piktnaudžiavimo ir vilkinimo, tikslinga atskirti atsakingų institucijų funkcijas, susijusias su tam tikros srities valstybės politikos formavimu, šios srities politikos įgyvendinimo priemonių nustatymu (planavimu), minėtų priemonių įgyvendinimu (vykdymu). Be to, pažymėtina, kad šiuo metu Kelių direkcija pati sudaro triukšmo prevencijos veiksmų planus ir pati juos įgyvendina (vykdo plane numatytas priemones), todėl įžvelgtina galimybė piktnaudžiauti suteiktais įgaliojimais, minėtuose planuose numatant tokias priemones, kurias pasirenka pati Kelių direkcija, kaip atskleista šio tyrimo metu, ir šios priemonės gali neatitikti realios faktinės situacijos (poreikių). Nagrinėjamu atveju Kelių direkcija neaišku dėl kokių priežasčių neatsižvelgė į Pareiškėjo (kitų šalia gyvenančių asmenų) kreipimosi raštus bei Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos kelis kartus teiktą informaciją apie viršijamus triukšmo lygius, nevienkartinės triukšmo analizes (pažymos 8.5 punktas) bei prašymą imtis konkrečių triukšmą mažinančių priemonių Pareiškėjo šeimos gyvenamojoje aplinkoje.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, konstatuotina, kad teisinis reglamentavimas, susijęs su Susisiekimo ministerijos ir Kelių direkcijos kompetencija triukšmo valdymo srityje, nėra aiškus ir tikslus. Seimo kontrolieriaus įsitikinimu, nagrinėjamu atveju, aiškaus teisinio reglamentavimo, sietino su Susisiekimo ministerijos bei Kelių direkcijos kompetencijomis triukšmo valdymo srityje, nebuvimas galimai lėmė tai, kad Pareiškėjo skunde nurodytos problemos dėl triukšmo jo gyvenamojoje aplinkoje, viršijančio normatyvinių dydžių ribas, ilgą laikotarpį yra žinomos tiek Kelių direkcijai, tiek Susisiekimo ministerijai, tačiau nei viena iš pirmiau minėtų institucijų iki šiol nesiėmė priemonių minėtai problemai spręsti, vilkino problemos sprendimą ir jokių su tuo susijusių sprendimų nepriėmė.

Vadovaujantis Vyriausybės įstatymo 22 straipsnio 8 punkto nuostatomis, Vyriausybės kompetencijai priskirtina steigti įstaigas prie ministerijų ir pavesti ministerijoms įgyvendinti įstaigų prie ministerijų savininko teises ir pareigas (išskyrus sutikimų dėl tokių įstaigų reorganizavimo ir likvidavimo priėmimą), steigti, reorganizuoti ir likviduoti kitas biudžetines įstaigas, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina Vyriausybė ar Vyriausybės įgaliota valstybės valdymo institucija. Pažymėtina, kad Vyriausybės 2019-07-10 nutarimu Nr. 720 „Dėl biudžetinės įstaigos Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos pertvarkymo į valstybės įmonę“ Vyriausybė nutarė sutikti, kad Kelių direkcija būtų pertvarkyta į valstybės įmonę Lietuvos automobilių kelių direkciją (pažymos 9.2.2 punktas).

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Vyriausybei teiktinos rekomendacijos.

18. Apibendrinant, nagrinėjamu atveju Kelių direkcijos pareigūnų veiksmuose (neveikime), nagrinėjant Pareiškėjo kreipimosi raštus ir sprendžiant su Keliu važiuojančio transporto keliamu triukšmu Pareiškėjo ir kitų suinteresuotų asmenų gyvenamojoje aplinkoje (ties Kelio atkarpa) susijusius klausimus, įžvelgtini biurokratizmo, vilkinimo požymiai, nėra užtikrinama Pareiškėjo ir kitų suinteresuotų asmenų teisė į ramią ir sveiką aplinką, dėl to Pareiškėjo skundas pripažintinas pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

19. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia:

X skundą dėl Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos pareigūnų veiksmų (neveikimo), nagrinėjant X kreipimosi raštus ir sprendžiant su magistraliniu keliu A1 Vilnius–Kaunas–Klaipėda važiuojančio transporto keliamu triukšmu X ir kitų suinteresuotų asmenų gyvenamojoje aplinkoje susijusius klausimus, pripažinti pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

20. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 14 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius **Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijai** rekomenduoja:

neatidėliojant pagal kompetenciją imtis organizacinių ir teisinių priemonių (veiksmų), kad būtų sprendžiamos X ir kitų suinteresuotų asmenų keliamos triukšmo problemos iš esmės, priimti su tuo susiję atsakingų institucijų sprendimai ir parinktos papildomos efektyvios triukšmo mažinimo priemonės X ir kitų suinteresuotų asmenų gyvenamojoje aplinkoje (36,5–37 km kelio ruože ties ... kaimo ... gatve) bei užtikrintas jų įgyvendinimas.

21. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 8 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius **Lietuvos Respublikos Vyriausybei** rekomenduoja tobulinti teisinį reglamentavimą, susijusį su:

21.1. Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos ir jai pavaldžių įstaigų kompetencija triukšmo valdymo srityje, tikslinant atsakingų institucijų funkcijas (įgaliojimus) triukšmo valdymo srityje, atskiriant valstybės politikos triukšmo valdymo srityje formavimą ir įgyvendinimą;

21.2. institucijų, atsakingų už triukšmo prevencijos ir mažinimo priemonių planavimą, įgyvendinimą, pareiga imtis konkrečių priemonių, gavus Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos informaciją apie tai, kad asmenų gyvenamojoje aplinkoje viršijami triukšmo ribiniai dydžiai;

21.3. Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos įgaliojimų stiprinimu (ypač atkreipiant dėmesį į tuos atvejus, kai už triukšmo prevencijos ir mažinimo priemonių planavimą, įgyvendinimą atsakingos institucijos nesiima priemonių problemai spręsti).

Apie rekomendacijų nagrinėjimo rezultatus prašytume pranešti Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka, t. y., **ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas